



KATEDRA ŽURNALISTIKY
A NOVÝCH MÉDIÍ
FF UKF V NITRE

MEDIG

2025

Medzinárodná vedecká konferencia

15. 10. 2025

MEDIÁLNA A INFORMAČNÁ GRAMOTNOSŤ
V POSTFAKTUÁLNEJ DOBE

ŠTUDENTSKÝ DOMOV UKF NITRA
B. SLANČÍKOVEJ 1, NITRA



PROJEKTY



KATEDRA ŽURNALISTIKY
A NOVÝCH MÉDIÍ
FF UKF V NITRE

MEDIG
2025

Projekty

VYUŽITIE POTENCIÁLU DÁTOVEJ ŽURNALISTIKY V BOJI S DEZINFORMÁCIAMI

Hlavný riešiteľ: doc. Mgr. Marek Debnár, PhD.
Inštitúcia: Katedra žurnalistiky a nových médií

FF UKF v Nitre

Trvanie projektu: 1.9.2024 – 31.8.2026

Financované prostredníctvom EU
NextGenerationEU prostredníctvom plánu obnovy a odolnosti SR
Číslo projektu: 09I03-03-V04-00664.

Slovensko je podľa výskumov príkladom spoločnosti s náchylnosťou veriť dezinformáciám a hoaxom vo vyššej miere než je bežná v iných krajinách Európskej únie, čo nás radí na spodnú priečku rebríčka v schopnosti ubrániť sa dezinformáciám. Dôsledkom je, že sme v ostatných rokoch svedkami dežurnalizácie mediálneho prostredia, vyvolaného nástupom rôznych alternatívnych webov a sociálnych sietí, kde sa mení pozícia publika masmediálnych komunikátov. Pôvodne bolo masmediálne publikum definované a vnímané ako pasívna zložka komunikácie. V súčasnosti sa však publikum stalo jej aktívnou zložkou, ktorá má možnosť sama masmediálne komunikáty vytvárať. V tomto kontexte sa súčasťou masmediálnej komunikácie stala produkcia a distribúcia množstva nekontrolovaných dezinformácií. Recipienti majú (hoci často o tom ani nevedia) problém zorientovať sa v otázke pravdivosti, spoľahlivosti či objektivity prijímaných informácií. Dôsledkom čoho dochádza k podceňovaniu významu žurnalistickej práce, ktorá je postavená na presných postupoch a princípoch, vedúcich k zabezpečeniu komunikovania pravdivých informácií. Práve táto dežurnalizácia komunikácie v online priestore je jedným z faktorov vytvárajúcich vhodné podmienky pre úspešné šírenie dezinformácií. Odpoveďou na zmeny, ktoré priniesla digitálna revolúcia, v prípade žurnalistiky je rozvoj dátovej žurnalistiky. Táto forma žurnalistiky je spolu s postupmi a nástrojmi, ktorými disponuje, v kontexte tradičného chápania žurnalistiky v liberálno-demokratických krajinách garantom pravdivosti informácií a okrem toho disponuje nástrojmi na odhaľovanie dezinformácií.



VYUŽITIE POTENCIÁLU DÁTOVEJ ŽURNALISTIKY V BOJI S DEZINFORMÁCIAMI

Ciele projektu

Cieľom projektu je preto založiť na KŽNM FF UKF samostatnú sekciu, ktorá bude združovať tím odborníkov so zameraním na uplatňovanie kvantitatívnych a kvalitatívnych dátových prístupov v súčasnej žurnalistike s dôrazom na odhaľovanie dezinformácií. Účelom tejto sekcie je identifikovať efektívne metódy odhaľovania dezinformácií a hoaxov šírených v online priestore (spôsob argumentácie, hlavné naratívy, najzraniteľnejšie skupiny a pod.), čo umožní sformulovať relevantnú metodiku týchto výskumov, ktorá by sa stala súčasťou študijného plánu. Popri tomto celi si projekt kladie aj ďalšie ciele:

Prvým čiastkovým cieľom je vytvorenie pilotnej online dostupnej digitálnej zbierky žurnalistických výstupov, ktoré na sociálnych sieťach a v online priestore za posledné roky (definované obdobím Covid-19 a ruskou agresiou na Ukrajinu) preukázateľne šíрили dezinformácie.

Druhým čiastkovým cieľom je zvýšenie praktických digitálnych kompetencií študentov žurnalistiky, ako aj mediálnych a komunikačných štúdií na UKF a to najmä v oblasti dátovej žurnalistiky, analýzy relevantných zdrojov, informačnej gramotnosti a kritického myslenia. Tento cieľ bude tím naplňovať prostredníctvom workshopov a prednášok s medzinárodnou účasťou určených študentom, ako aj implementovaním jednotlivých metodologických postupov a modelov z prostredia digitálnej žurnalistiky a digitálnych humanitných vied do výučby, vďaka čomu došlo k zmenám a zavedeniu nových predmetov do výuky študijného programu žurnalistika.



VYUŽITIE POTENCIÁLU DÁTOVEJ ŽURNALISTIKY V BOJI S DEZINFORMÁCIAMI

Ciele projektu

A tretím cieľom je nadviazanie úzkej domácej a zahraničnej spolupráce s inštitúciami a sieťami zaoberajúcimi sa dátovou žurnalistikou a digitálnymi prístupmi k analýze hoaxov a dezinformácií. Táto spolupráca bude prebiehať na základe workshopov, pozvaných prednášok a memoránd o spolupráci medzi KŽNM FF UKF v Nitre a ďalšími zúčastnenými stranami. Počíta sa s organizáciou minimálne dvoch workshopov/konferencií s medzinárodnou účasťou a dvoch vyžiadaných zahraničných prednášok. Predpokladaný počet nadviazaných spoluprác na základe memoránd sú dve domáce a dve zahraničné inštitúcie.

Dôveryhodnosť navrhovaných cieľov projektu spočíva v praxi zodpovedného riešiteľa a riešiteľského kolektívu. Presun časti know-how na akademickú pôdu, by mala mať zásadný vplyv na kvalitu prípravy budúcich žurnalistov. Preto sú okrem vedeckej monografie, ktorú autorsky pripravuje zodpovedný riešiteľ projektu medzi výstupmi projektu aj dve učebnice vytvorené v spolautorstve s Mgr. Veronikou Cillingovou, PhD., univ. doc., a Mgr. Luciou Kučerovou, PhD. Pozitívny dopad sa predpokladá aj na samotnú organizačnú jednotku Dátovej žurnalistiky na KŽNM FF UKF, ktorá rozšíri vedeckú komunitu mediálnych štúdií o odborníkov potrebných pre túto oblasť. Zavedenie nových študijných predmetov zase naučí študentov nové schopnosti a účinne sa brániť dezinformáciám.

Schopnosť úspešne sa brániť antisystémovým a antidemokratickým tendenciám je v súčasnosti kľúčová pre celú slovenskú spoločnosť.



KATEDRA ŽURNALISTIKY
A NOVÝCH MÉDIÍ
FF UKF V NITRE

MEDIG
2025

Projekty

SPOLOČENSKÉ DETERMINANTY KRITICKÉHO MYSLENIA A ICH REFLEXIA V INOVÁCI VÝUČBY MEDIÁLNEJ GRAMOTNOSTI

Hlavný riešiteľ: Mgr. Andrea Chlebcová Hečková, PhD.

Inštitúcia: Katedra žurnalistiky a nových médií

FF UKF v Nitre

Trvanie projektu: 2024 - 2026

Financovné prostredníctvom KEGA

Číslo projektu: 017UKF-4/2024

Projekt je zameraný na inováciu výučby predmetu mediálna gramotnosť na vysokých školách v kontexte vplyvu sociálneho prostredia na schopnosť kriticky myslieť. Dôraz kladie na problematiku (ne)schopnosti kritického myslenia vysokoškolsky vzdelaných ľudí v rámci komunikátov uverejňovaných v online médiách. Projekt sa snaží pokryť zatiaľ málo prebádanú a metodicky spracovanú otázku existencie determinantov vplyvujúcich na kritické myslenie, ktorými je práve sociálne prostredie. Zameranie projektu v kontexte sociálneho prostredia (a jeho vplyvu na schopnosť kriticky myslieť v rámci komunikátov uverejňovaných v online médiách) reflektuje v súčasnosti len málo vzdelávacích a výskumných iniciatív na Slovensku.

Cieľovou skupinou sú v tomto prípade vzdelaní ľudia, čím sa eliminuje faktor vplyvu na (ne)schopnosť kriticky myslieť, ktorý je v súčasnosti jedným z najčastejšie prezentovaných determinantov kritického myslenia - je ním (ne)dostatočné vzdelanie recipientov. Projekt prináša nový pohľad na faktory, ktoré vplyvujú na schopnosť kritického myslenia v kontexte komunikátov uverejňovaných v online médiách, a to tým, že sa zameriava na faktory sociálneho prostredia. Zároveň reflektuje problém dežurnalizácie mediálneho prostredia, ktorý spôsobuje šírenie mediálnych komunikátov, najmä v online prostredí, bez aplikácie žurnalistických štandardných postupov zabezpečujúcich pravdivosť, maximálnu možnú mieru objektivity komunikátov a pod.



SPOLOČENSKÉ DETERMINANTY KRITICKÉHO MYSLENIA A ICH REFLEXIA V INOVÁCII VÝUČBY MEDIÁLNEJ GRAMOTNOSTI

Ciele projektu

Hlavným cieľom projektu je inovácia predmetu mediálna gramotnosť s dôrazom na schopnosť kritického myslenia v kontexte vplyvu sociálneho prostredia. Zameraný je na snahu inovovať predmet mediálna gramotnosť tak, aby reflektoval aktuálne zmeny masmediálnej komunikácie v zmysle jej realizácie v online priestore, najmä (no nie len) prostredníctvom sociálnych sietí. Nová náplň výučby predmetu mediálna gramotnosť by sa zameriavala aj na schopnosť rozvoja kritického myslenia z doposiaľ na Slovensku minimálne výskumne i metodicky pokrytého uhla, a to vplyvu spoločenského prostredia na (ne)schopnosť identifikovať dezinformácie v online médiách.

Na dosiahnutie hlavného cieľa boli identifikované 3 čiastkové ciele:

1. Výskum vplyvu sociálneho prostredia na kritické myslenie vysokoškolských študentov: Identifikovať zatiaľ ešte málo preskúmané faktory vplyvu na (ne)schopnosť odhaliť hoaxy, dezinformácie a konšpiračné teórie v online médiách zo strany študentov vysokých škôl. Uvedené faktory, ktoré sa snaží projekt trianguláciou kvantitatívneho (dotazník) a kvalitatívneho (fokusové skupiny) výskumu určiť, patria do oblasti sociálneho prostredia, v rámci projektu vnímaného z dvoch hľadísk:

- a) socializácie ako takej (t. j. napr., z akého sociálneho prostredia človek pochádza)
- b) aktuálnej sociálnej situácie.



SPOLOČENSKÉ DETERMINANTY KRITICKÉHO MYSLENIA A ICH REFLEXIA V INOVÁCII VÝUČBY MEDIÁLNEJ GRAMOTNOSTI

Ciele projektu

Projekt si teda dáva za 1. čiastkový cieľ najskôr za pomoci výskumu identifikovať konkrétne premenné z týchto oblastí, ktoré vplývajú na (ne)schopnosť kritického myslenia recipientov. V tomto kontexte sa projekt snaží reflektovať v rámci výskumu aj otázku dežurnalizácie online mediálneho prostredia, v rámci ktorej sa k recipientom v rámci masmediálnej komunikácie šíri nepomerne väčšie množstvo komunikátov (napr. postov na sociálnych sieťach, príspevkov influencerov), ktoré nespĺňajú štandardy žurnalistickej práce, zaručujúce v liberálno-demokratických krajinách pravdivé informovanie respondentov.

2. Tvorba neformálnych metodických vzdelávacích výstupov k problematike kritického myslenia v kontexte vplyvu sociálneho prostredia – cieľom je vypracovať konkrétne metodické príručky o kritickom myslení pre výučbu predmetu mediálna gramotnosť tak, aby reflektovali práve výsledky výskumu vplyvu sociálneho prostredia na (ne)schopnosť študentov vysokých škôl identifikovať hoaxy a dezinformácie v online médiách.

3. Tvorba informálnych metodických vzdelávacích výstupov k problematike kritického myslenia v kontexte vplyvu sociálneho prostredia – cieľom je vytvoriť konkrétne vyučovacie materiály (webová stránka, videá, podcasty, posty na sociálne siete), ktoré budú použité nielen samotnou katedrou či univerzitou, ktorá projekt navrhuje, ale budú dostupné aj pre iné katedry, odbory či vzdelávacie inštitúcie. Ide teda o zámer vytvoriť komplexný efektívny edukačno-osvetový nástroj, ktorý by pomáhal predchádzať podliehaniu online hoaxom a dezinformáciám zo strany študentov vysokých škôl.



SPOLOČENSKÉ DETERMINANTY KRITICKÉHO MYSLENIA A ICH REFLEXIA V INOVÁCII VÝUČBY MEDIÁLNEJ GRAMOTNOSTI

Ciele projektu

Uvedený nástroj bude aplikovaný a odskúšaný primárne v rámci modifikácie výučby už existujúceho predmetu mediálna gramotnosť určeného študentom žurnalistiky. Následne by sa modifikoval tak, aby mohol byť súčasťou študijných plánov aj pre iné študijné programy či odbory v rámci fakulty či celej univerzity, a to bez ohľadu na ich prepojenie s oblasťou žurnalistickej či masmediálnej komunikácie.

MEDIG

2025

Konferencia je organizovaná Katedrou žurnalistiky a nových médií FF UKF v Nitre a financovaná EU NextGenerationEU prostredníctvom Plánu obnovy a rozvoja odolnosti SR v rámci projektu č. 09I03-03-V04-00664 a z projektu KEGÁ č. 017UKF-4/2024: „Spoločenské determinanty kritického myslenia a ich reflexia v inovácii výučby mediálnej gramotnosti na vysokých školách“.